

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ПЕДАГОГІКИ І МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ТА СУСПІЛЬНИХ
ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
**РОЗВИТОК ПЕДОЛОГІЇ В
УКРАЇНІ ТА ЗА
КОРДОНОМ**

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач
Контакти

магістр
01 Освіта/Педагогіка
014 Середня освіта (Історія)
Середня освіта (Історія)
3
II курс, III семестр
вибірковий
згідно з розкладом
українська
понеділок 13.00–14.20; вівторок 13.00–14.20 (114
кабінет).
Янченко Тамара Василівна
E-mail: tamyanchenko@gmail.com

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ¹

Метою викладання навчальної дисципліни «Розвиток педології в Україні та за кордоном» є формування у студентів магістратури теоретичних знань про історичну ретроспективу розвитку педології, а саме: сутність педології як біосоціальної інтеграційної науки про дитину, її витоки та основні положення, значення педології як наукового підґрунтя педагогіки та її роль в організації навчально-виховного процесу в школах України 20-х – першої половини 30-х років ХХ ст.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Розвиток педології в Україні та за кордоном» є:

- засвоєння знань про теорію рекапітуляції, біхевіоризм, експериментальну педагогіку як підґрунтя становлення педології;
- висвітлення умов зародження та розвитку педології у США, Західній Європі, Росії та в Україні;
- ознайомлення студентів з основними науковими положеннями педології;

Детально про зміст дисципліни можна подивитися: Янченко Т. В. Педологія в Україні та зарубіжжі: теорія і практика : монографія. Чернігів : Десна Поліграф, 2016. 448 с. URL: <http://erpub.chnu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/993/1/Педологія%20в%20Україні%20та%20зарубіжжі%3A%20теорія%20і%20практика.pdf>

- характеристика педологічних досліджень і організації на основі їх результатів системи освіти;
- висвітлення причин знищення педології та специфіки подальшої трансформації її ідей в історії вітчизняного шкільництва.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Науково-практичний розвиток педології у кінці XIX – на початку XX ст.
2. Основні засади розвитку педології та їх практичне втілення в Україні впродовж 20-х – першої половини 30-х років XX ст.
3. Трансформація ідей педології в теорії та практиці вітчизняного та зарубіжного шкільництва.

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ І ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 1.	Здатність цінувати українську культуру і мультикультурність у суспільстві, діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.
ЗК 2.	Здатність до оригінального та критичного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 5.	Здатність до генерування нових науково-теоретичних і практико-спрямованих ідей, критичного осмислення проблем у галузі освіти, педагогіки, історії та на межі цих галузей знань, до пошуку ефективних шляхів виявлення та розв'язання проблем, пов'язаних з професійною педагогічною діяльністю у різних середовищах.
ЗК 6	Здатність ефективно використовувати усно/письмово державну мову в усіх сферах суспільного життя, іноземну мову для професійного спілкування та розуміння іншомовних професійних текстів.
ФК 1.	Здатність розуміти наукові здобутки у сфері освіти, педагогіки та історії, враховувати їх у професійній діяльності та запроваджувати в освітній процес закладів загальної середньої освіти.
ФК 2.	Здатність здійснювати наукові дослідження на засадах академічної доброчесності, опрацьовувати наукові та інформаційні джерела з педагогіки та історії, здатність до написання доповідей, статей.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
<i>Науково-практичний розвиток педології в кінці XIX – на початку XX ст.</i>						
<i>Тема 1.</i> Концептуальні засади дослідження проблеми науково-практичного розвитку педології в Україні та за кордоном, її категорійно-понятійний апарат, історіографія та джерельна база	6	2				4
<i>Тема 2.</i> Характеристика течій реформаторської педагогіки кінця XIX – початку XX ст. та їх вплив на становлення педології	6		2			4
<i>Тема 3.</i> Зародження та розвиток педології	6	2				4

як наукової галузі у США та Західній Європі						
<i>Тема 4.</i> Загальнонаукові витоки та поширення ідей педології на теренах Російської імперії	6		2			4
Разом за модулем 1	24	4	4			16
Модуль 2 <i>Основні засади розвитку педології та їх практичне втілення в Україні впродовж 20-х – першої половини 30-х років ХХ ст.</i>						
<i>Тема 5.</i> Передумови розвитку педології як радянської науково-практичної галузі	6		2			4
<i>Тема 6.</i> Радянізація наукових положень педології	12	2	2			8
<i>Тема 7.</i> Інституційне оформлення педології у радянській Україні	12	2	2			8
<i>Тема 8.</i> Дослідження особистості дитини як пріоритетний напрям наукового розвитку педології	6		2			4
<i>Тема 9.</i> Міжнародні зв'язки української педології (20-ті – початок 30-х років ХХ ст.)	6	2				4
Разом за модулем 2	42	6	8			28
Модуль 3 <i>Трансформація ідей педології в теорії та практиці вітчизняного та зарубіжного шкільництва</i>						
<i>Тема 10.</i> Завершення «тріумфальної ходи» педології у радянській Україні	6		2			4
<i>Тема 11.</i> Оцінка феномену педології у сучасному науковому просторі	6	2				4
<i>Тема 12.</i> Застосування досягнень педології у практиці зарубіжного та вітчизняного шкільництва	12	2	2			8
Разом за модулем 3	24	4	4			16
Усього годин	90	14	16			60

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика течій реформаторської педагогіки кінця ХІХ – початку	2

	XX ст. та їх вплив на становлення педології	
2	Загальнонаукові витоки та поширення ідей педології на теренах Російської імперії	2
3	Передумови розвитку педології як радянської науково-практичної галузі	2
4	Радянізація наукових положень педології	2
5	Інституційне оформлення педології у радянській Україні	2
6	Дослідження особистості дитини як пріоритетний напрям наукового розвитку педології	2
7	Завершення «тріумфальної ходи» педології у радянській Україні	2
8	Застосування досягнень педології у практиці зарубіжного та вітчизняного шкільництва	2
Усього годин практичних занять		16

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Янченко Т. В. Педологія в Україні та зарубіжжі: теорія і практика : монографія. Чернігів : Десна Поліграф, 2016. 448 с.
2. Ананьин С. Педологія. *Маловідомі періоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.)* / науковий редактор О. В. Сухомлинська. Київ: Науковий світ, 2003. С. 224–234.
3. Балашов Е. М. Педологія в Росії в першій третині XX століття. Санкт-Петербург: Нестор-Історія, 2012. 192 с.
4. Баранов В. Ф. Педологічна служба в радянській школі 20-х – 30-х рр. *Вопросы психологии*. 1991. №4. С. 100 – 112.
5. Блонский П. П. Педологія / под. ред. В. А. Сластенина. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. 288 с.
6. Гільбух Ю. З. Друге народження педології? *Радянська школа*. 1989. № 11. С. 29–37.
7. Диференційований підхід в історії української школи (кінець XIX – перша третина XX ст.) : монографія / Сухомлинська О. В., Дічек Н. П., Березівська Л. Д. та ін. Київ: Педагогічна думка, 2013. 620 с.
8. Курек Н. Історія ліквідації педології та психотехніки. Санкт-Петербург: Алетей, 2004. 330 с.
9. Нариси історії українського шкільництва. 1905 – 1933 / за ред. О.В. Сухомлинської. Київ: «Заповіт», 1996. 302 с.
10. Николенко Д., Губко А., Игнатенко П. Злоключення науки педології. *Народное образование*. 1990. № 10. С. 117–124.
11. Петровский А. В. Запрет на комплексное исследование детства. *Репрессированная наука* / под общей редакцией М. Г. Ярошевского. Ленинград: «Наука», 1991. С. 126–135.
12. Пископель А. А. Педологія та психотехніка: історичний досвід методологічного оформлення та обґрунтування комплексних науково-технічних дисциплін. *Методологія та історія психології*. 2006. Випуск 2. Т. 1. С. 47–56.
13. Сенченков Н. П. Педологічні дослідження типології дитинства в першій третині XX століття. *Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена: психолого-педагогические науки*. 2005. № 5. С. 184–192.
14. Сухомлинська О. В. Витоки й засади української школи рефлексології та педології (20-ті роки). *Педагогіка і психологія*. 1994. № 3. С. 107–118.
15. Сухомлинська О. В. Періодизація педагогічної думки в Україні: кроки до нового виміру. *Сухомлинська О. В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем*. Київ: А.П.Н., 2003. С. 47 – 66.
16. Сухомлинська О. Проблеми розвитку особистості в історичному контексті психології та педагогіки. *Шлях освіти*. 2005. № 1. С. 41–45.

17. Сухомлинська О. Психотехніка – втрачений напрям радянської педагогічної науки і практики. *Історико-педагогічний альманах*. 2012. № 2. С. 6–12.
18. Сухомлинська О. Радянська педагогіка як ідеологія: спроба історичної реконструкції. *Історико-педагогічний альманах*. 2014. № 1. С. 4–24.
19. Сухомлинська О. Розвиток особистості і освіта: історичний вимір. *Шлях освіти*. 2008. № 2. С. 41–47.
20. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн. / за ред. О. В. Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. Кн. 2. 552 с.
21. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. *Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори: в 2-х т. Т. 1*. Київ: Радянська школа, 1983. С. 192–471.
22. Фрадкін Ф. А. Педологія: мифы и действительность. Москва: Издательство «Знание», 1991. 79 с.
23. Чепіга Я. Ф. Педологія, або наука про дітей. *Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.): хрестоматія / упоряд. Л. Д. Березівська*. Київ: Науковий світ, 2003. С. 208–212.
24. Шалаєва С. Л. Педологія в Росії: сутність і історична судьба. *Інтеграція освіти*. 2014. № 3. С. 140–147.
25. Шварцман П. Я., Кузнецова І. В. Педологія. Репресированная наука / под общей редакцией М. Г. Ярошевского. Выпуск II. Санкт-Петербург: «Наука», 1994. С. 121–139.
26. Янченко Т. В. Зародження та розвиток педології як наукової галузі у зарубіжних країнах (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. 2013. № 23. С. 38–48.
27. Янченко Т. В. Інституційне оформлення педології в Україні (20-ті роки ХХ ст.). *Історико-педагогічний альманах*. 2015. № 1. С. 48–56.
28. Янченко Т. Радянська наука про педологію в Україні у 20-ті роки ХХ ст. *Історико-педагогічний альманах*. 2014. № 1. С. 29–36.

Додаткова література:

1. Байфорд Э. Загробная жизнь «науки» педологии: к вопросу о значении «научных движений» (и их истории) для современной педагогики. *Преподаватель*. XXI век. 2013. № 1. С. 43–54.
2. Байфорд Э. Понятие субнормы и патологии в истории российской науки о детях. *Вопросы психологии*. 2015. № 1. С. 110–122.
3. Балашов Е. М. Школа в российском обществе 1917 – 1927 г.г. Становление «нового человека». Санкт-Петербург: Российская Академия Наук, Санкт-Петербургский институт истории, 2003. 237 с.
4. Выготский Л. С. Культурное развитие аномального и трудновоспитуемого ребенка. *Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6-ти томах*. Москва: «Педагогика», 1983. Т. 5. С. 330 – 331.
5. Выготский Л. С. Методика рефлексологического и психологического исследования. *Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6-ти томах*. Москва: «Педагогика», 1984. Т. 1. С. 43–62.
6. Выготский Л. С. Основные положения плана педологической исследовательской работы в области трудного детства. *Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6-ти томах*. Москва: «Педагогика», 1983. Т. 5. С. 188–195.
7. Выготский Л. С. Педология и психотехника. *Культурно-историческая психология*. 2010. № 2. С. 105–120.
8. Выготский Л. С. Педология подростка. *Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6-ти томах*. Т.4. Москва: «Педагогика», 1984. Т.4. С. 5–242.
9. Выготский Л. С. Развитие трудного ребенка и его изучение. *Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6-ти томах*. Москва: «Педагогика», 1983. Т. 5. С. 175–180.
10. Дічек Н. П. Внесок Київського лікарсько-педагогічного кабінету в реалізацію диференційованого підходу до організації дитинства у 20-ті роки ХХ ст. *Шлях освіти*. 2012. № 3. С. 40–46.

11. Дічек Н. П. Внесок Одеського лікарсько-педагогічного кабінету в реалізацію диференційованого підходу до організації дитинства у 20-ті роки ХХ ст. *Історико-педагогічний альманах*. 2012. № 2. С. 80–93.
12. Эткінд А. М. Эрос невозможного: Развитие психоанализа в России. Москва: Гнозис; Прогресс-Комплекс, 1994. 376 с.
13. Залкінд А. Б. Педология. Утопия и реальность. Москва: АГРАФ, 2001. 464 с.
14. Зеньковский В. В. Психология детства. Екатеринбург: «Деловая книга», 1995. 347 с.
15. Каптерев П. Ф. История русской педагогики. *Педагогика*. 1997. № 5. С. 71–84.
16. Петренко О. Вплив педології на становлення гендерного підходу до освіти й виховання школярів в Україні (20-ті рр. ХХ ст.). *Історико-педагогічний альманах*. 2012. № 2. С. 27–35.
17. Протопопов В. П. Методы рефлексологического исследования человека. *Протопопов В. П. Избранные труды*. Киев: Издательство Академии Наук Украинской ССР, 1961. С. 93–102.
18. Родин А. М. Из истории запрета педологии в СССР. *Педагогика*. 1998. № 4. С. 92–98.
19. Рожков А. Ю. В кругу сверстников. Жизненный мир молодого человека в Советской России 1920-х годов. Москва: Новое литературное обозрение, 2014. 640 с.
20. Стоюхина Н. Ю. Социально-политическое воздействие на детей: из истории педологических исследований. *Психолого-педагогический поиск*. 2014. № 4. С. 83–93.
21. Хиллиг Г. Прометей Макаренко и «главбоги» педолимпиа: Соколянський, Залужний, Попов. Марбург: Марбургський університет, 1997. 154 с.
22. Янченко Т. Біхевіоризм Дж. Уотсона як підґрунтя розвитку педології. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 1. С. 64–71.
23. Янченко Т. В. Витоки наукового розвитку педології: педагогічна антропологія К. Ушинського. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. 2013. Випуск 110. С. 105–108.
24. Янченко Т. В. Ідеї цілісного дослідження дитини в українській педології 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 1. Серія: Педагогічні науки. С. 31–36.
25. Янченко Т. В. Соціально-політичні та культурно-наукові умови розвитку педології в Україні (20-ті роки ХХ ст.). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія. 2014. Випуск 42. Ч. 1. С. 294–298.
26. Янченко Т. Теорія рекапітуляції Дж. Болдуїна як підґрунтя наукового розвитку педології. *Шлях освіти*. 2013. № 2. С. 43–47.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Янченко Т. В. Педология в Україні та зарубіжжі: теорія і практика : монографія. Чернігів : Десна Поліграф, 2016. 448 с. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/993/1/Педология%20в%20Україні%20та%20зарубіжжі%3A%20теорія%20і%20практика.pdf>
2. Янченко Т. В. Ідеї цілісного дослідження дитини в українській педології 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 1. Серія: Педагогічні науки. С. 31–36. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/994/1/Ідеї%20цілісного%20дослідження%20дитини%20в%20українській%20педології%2020-х%20-%20початку%2030-х%20рр.%20XX%20ст.pdf>
3. Байфорд Э. Загробная жизнь «науки» педологии: к вопросу о значении «научных движений» (и их истории) для современной педагогики. *Преподаватель. XXI век*. 2013. № 1. С. 43–54. URL: https://www.researchgate.net/publication/288787018_Zagrobnaa_zizn_nauki_pedologii_K_voprosu_o_znachenii_naucznyh_dvizenij_i_ih_istorii_dla_sovremennoj_pedagogiki
4. Выготский Л. С. Педология и психотехника. *Культурно-историческая психология*. 2010. № 2. С. 105–120. URL: https://psyjournals.ru/kip/2010/n2/Vygotskii_full.shtml

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перекладання. Роботи (проекти, презентації, есе, реферати, тести тощо), які виконуються із порушенням встановлених викладачем термінів без поважних

причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від максимально можливої кількості балів за даний вид діяльності). Перескладання пропущених занять або завдань самостійної роботи відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, працевлаштування тощо). Відвідування аудиторних занять є бажаним. Теми пропущених занять студент опрацьовує самостійно.

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (2019 р.; Інтернет-ресурс: <https://drive.google.com/file/d/1kpvtbTTnlgy2Tz29iNvgwlMe84tMAkRg/view>). У процесі навчання забороняються академічний плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування (при написанні контрольної роботи та складанні іспиту), хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад педагогіки, дидактики, методики викладання історії тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, не запізнюватися на заняття (виняток можуть становити запізнення з поважних причин), дотримуватися правил суспільної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконувати завдання, визначені для практичних занять і самостійної роботи;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Виконання самостійної роботи	12	4	48
Усна відповідь на практичному занятті	8	4	32
Практична робота	1	10	10
Творча робота	1	10	10
Усього:			100